

UNIVERSITEIT TWENTE.

Drienerlolaan 5
7522 NB Enschede

Postbus 217
7500 AE Enschede

www.utwente.nl

Aan het College van Bestuur

uw kenmerk		telefoon	053 - 489 2027
ons kenmerk	UR 11-359	fax	
datum	22 december 2011	e-mail	j.ribberink-vanmiddelkoop@utwente.nl
bijlage(n)			
cc.			
Onderwerp	Ongevraagd advies Nieuw onderwijsmodel		

Geacht college,

N.a.v. de bespreking van de ontwerpeisen voor een nieuw onderwijsmodel voor de UT tijdens de overlegvergadering van 21 december, willen wij u advies geven hoe nu verder te gaan in dit traject. Alvorens het advies te geven, willen wij eerst kort ingaan op de ontwerpeisen zoals u deze ons heeft toegezonden op 20 december, de bespreking tijdens de overlegvergadering, gevolgd door een overzicht van onze bedenkingen bij uw voorstel voor een nieuw Onderwijs Model. Deze bedenkingen monden uit in ons advies, nl. een aantal aanvullende voorwaarden en vragen t.a.v. het verder ontwerpen van een nieuw onderwijsmodel.

Ontwerpeisen d.d. 20 december

De ontwerpeisen zoals geformuleerd in uw brief (kenmerk S&B/395.935/rm) geven goed weer wat uw doelstellingen van het nieuwe onderwijsmodel bacheloropleidingen UT zijn. De URaad kan deze ontwerpeisen volledig onderschrijven, aangezien deze de huidige problemen in het onderwijs aan de UT helder adresseren. Ook was het goed te constateren dat er vanaf nu gesproken wordt over een nieuw onderwijsmodel i.p.v. TOM, om zo voor alle partijen op de UT de indruk weg te nemen dat er al een definitief besluit over TOM is genomen en duidelijk te maken dat de URaad daar niet mee heeft ingestemd.

Wat de URaad echter mistte bij deze ontwerpeisen, en wat tijdens de bespreking op 21 december ook nadrukkelijk naar voren kwam, is dat de ontwerpteams aanvullende eisen meekrijgen in de vorm van een duidelijke richting waarin de ontwerpteams de oplossing moeten zoeken voor een nieuw onderwijsmodel UT. U heeft deze aanvullende eisen bevestigd, en aangegeven dat de URaad deze aanvullende ontwerpopdracht kan krijgen. Voor de volledigheid hebben we in de bijlage een overzicht gegeven van alle doelstellingen, ontwerpeisen en randvoorwaarden waaraan een nieuw onderwijsmodel UT volgens de URaad zou moeten voldoen, gedestilleerd uit uw documenten en toelichtingen in de verschillende overleggen. Later in deze brief, bij de aanvullende voorwaarden en vragen, zullen wij terugkomen op dit overzicht.

Bespreking overlegvergadering

De URaad is verheugd te vernemen dat er wel degelijk speelruimte in het verdere ontwerpproces is, zoals met name de Rector dat expliciet aangaf. Weliswaar krijgen de ontwerpgroepen een duidelijke richting mee voor verder ontwikkelen van de onderwijsvernieuwing, maar wanneer de ontwerpteams met goede alternatieven zullen komen die ook de gestelde doelen bereiken zullen die zeer serieus meegewogen worden. Ook wanneer tijdens het ontwikkeltraject mocht blijken dat de geplande onderwijsvernieuwing niet lijkt te werken, zal het niet worden ingevoerd. *Zoals de rector zelf expliciet aangaf: "er is nog geen onomkeerbaar besluit genomen" en "ik ga als rector geen onderwijsmodel invoeren dat niet werkt".*

Bedenkingen van de URaad

In de vele besprekingen die we met u hebben gevoerd over een nieuw onderwijsmodel, hebben we verschillende bezwaren en op te lossen problemen aangegeven. Voor de volledigheid vatten we deze hier nogmaals samen, omdat ze later zullen uitmonden in verschillende aanvullende randvoorwaarden of vragen.

Regie voldoende?

De URaad zie het nieuwe onderwijsmodel *in relatie tot alle andere majeure plannen*. In het verleden heeft de UT verschillende grote projecten uitgevoerd (denk aan EMB, invoering OSIRIS), die, hoewel ook positieve resultaten, lang niet alle gestelde doelen hebben opgeleverd en nog steeds veel problemen kennen in de huidige uitvoering. Ons inziens ligt dat zeker voor een deel aan de onvoldoende regie die over zowel de voorbereiding als ook daadwerkelijke implementatie van deze projecten is gevoerd. De combinatie van plannen die per 2013 op stapel staan, zijn in complexiteit vele malen groter dan EMB of OSIRIS (juist vanwege de veelheid, complexiteit en onderlinge relaties) en kennen veel strakkere randvoorwaarden, zodat een veel strakkere regie en duidelijke afstemming tussen en binnen de projecten is vereist. Hoewel de URaad onderkent dat de plannen op delen elkaar juist aanvullen, maakt dat de complexiteit ook extra groot. *De URaad heeft ernstige twijfels of in deze complexe operatie wel voldoende en goede regie zal (kunnen) worden gevoerd.*

Kosten te laag ingeschat

Een tweede bedenking bij het generiek invoeren van het model zijn de *kosten van ontwikkeling en uitvoering*. Al vaker heeft de URaad aangegeven dat hij uw inschatting van de kosten niet realistisch vindt, gezien de kosten van invoering van de minoren destijds. *Ons inziens liggen de werkelijke ontwikkelingskosten minimaal een factor 2 hoger dan u inschat*. Verder stelt u nadrukkelijk dat het onderwijs goedkoper moet worden, voor het grootste deel te behalen in een eenvoudiger ondersteuning. Hoewel de opleiding BMT niet representatief is voor alle andere opleidingen, is het op dit moment de beste indicatie van wat de kosten van uitvoering van het onderwijs binnen het beoogd nieuw onderwijsmodel zullen zijn. Die informatie geeft aan dat het uitvoeren van het onderwijs beduidend duurder is dan het huidige onderwijs. Ook wanneer veel meer student-assistenten ingezet zullen worden als tutor i.p.v. docenten, is het beoogd model nog steeds duurder dan het huidige onderwijs (o.a. vanwege de extra tijd die de modulecoördinator blijvend nodig heeft om de verschillende docenten en delen van een module te coördineren). Tot nu toe heeft u nog niet aannemelijk kunnen maken dat de onderwijsondersteuning dermate vereenvoudigd wordt, dat zowel de extra kosten van het beoogde nieuwe onderwijsmodel worden goedge maakt als ook een extra besparing van 10 %

UNIVERSITEIT TWENTE.

wordt gerealiseerd. De URaad is dan ook bang dat als het model ingevoerd zou worden en gaandeweg blijkt dat het toch duurder is dan gepland, dat er dan dusdanige ingrepen worden gedaan in het model om de kosten te beperken, dat de essentie van het model niet meer overeind blijft en dus niet meer tot het gewenste resultaat leidt. Helaas heeft de URaad in het (recente) verleden al meerdere voorbeelden van een dergelijke handelswijze gezien aan de UT.

Efficiency door clustering onvoldoende haalbaar

Ook is in eerdere gesprekken aangegeven dat efficiencywinst te behalen zou zijn uit de *clustering* van opleidingen. *Gezien het huidige voorstel voor clustering en met name de inhoud van die clusters, twijfelt de UR zeer of opleidingen wel (gedeeltelijk) samen gegeven kunnen worden en of de efficiency winst dus wel behaald kan worden.* Wanneer toch nadrukkelijk op clusters gestuurd gaat worden, bestaat de kans dat een opleiding voor de buitenwacht niet goed herkenbaar meer is, wat zou kunnen leiden tot minder instroom van nieuwe studenten. Ten overvloede geeft de URaad nogmaals aan dat hij het zo veel mogelijk samenwerken door opleidingen ondersteunt, waar dit de kwaliteit van onderwijs niet schaadt en de efficiency kan verhogen.

(in)flexibiliteit

Een vierde bedenking bij het model is de *inflexibiliteit* die het model in zich heeft. Hoewel de URaad erkent dat flexibiliteit in het latere deel van de Bachelor zal toenemen door de student veel keuze te geven (zowel qua inhoud als qua tijdvolgordelijkheid van de keuzemodules), is de 15 EC modulevorm op zichzelf erg inflexibel. Meermalen heeft de URaad haar bezwaren aangegeven tegen de onmogelijkheid om in dit model minder dan voltijds te studeren (bijv. door ziekte, persoonlijke omstandigheden, activisme) of meer dan voltijds te studeren voor de student die iets extra's kan. De URaad gaf al aan dat de evaluatie van de BSA-regeling liet zien dat ca. 3 % van de studenten erkend mag afwijken van de BSA-norm; deze studenten zouden zeker niet kunnen voldoen aan de 'alles of niets' regel binnen TOM. Hoewel de URaad uw mening deelt dat in eerste instantie gekeken dient te worden naar de groep studenten die in principe wel kan voldoen aan het model, is de groep die dat niet kan dermate groot (het gaat om zeker 300 studenten per jaar!) dat vooraf duidelijk moet zijn hoe deze groep studenten ook in het nieuwe onderwijsmodel gefaciliteerd wordt om te studeren aan de UT. Ook omdat, zoals u weet, een universiteit wettelijk verplicht is om minder valide studenten in staat te stellen te studeren aan haar instelling. De opmerking dat 'daarvoor individueel maatwerk' geleverd zal worden, is voor de URaad onvoldoende, er dient voor deze studenten een structurele oplossing gevonden te worden zodat flexibilisering in studietempo mogelijk is.

Ook het '*alles of niets halen*' aspect van het modulair onderwijs baart de URaad zorgen. Kleine omstandigheden (zoals 2 weken ziekte) kunnen grote negatieve gevolgen hebben, nl. het niet meer kunnen halen van een module. Tevens zal het compensatoir toetsen binnen een module tot veel praktische problemen kunnen leiden (wat mag wel en wat niet gecompenseerd worden, individueel cijfers vs. groeps cijfers, extra herkansing bij overmacht (bijv. een trein die vertraging heeft)). De UR vreest dat juist deze compensatieregeling tot verhoging van de druk op docenten kan leiden om een student 'toch maar te laten slagen'. Verder is in veel opleidingen enige volgordelijkheid in vakken noodzakelijk om tot een gewenste kennisopbouw te komen; het is niet duidelijk wat er gebeurt met een student die een van de eerdere modules in een dergelijke leerlijn om wat voor reden dan ook niet haalt, noch is duidelijk hoe voorkomen gaat worden dat een student die onderdelen uit telkens dezelfde leerlijn niet haalt,

UNIVERSITEIT TWENTE.

telkens compenseert . De opmerking van dhr. Brinksma in de commissie OOS dat modulair onderwijs bij Geneeskunde opleidingen heeft geleid tot significant hogere slagingspercentages stelt niet gerust omdat Geneeskunde studenten mede door de hoge bekostiging en de intensiviteit van het programma niet één op één kunnen worden vergeleken met studenten op de UT.

Onderwijskwaliteit te weinig aandacht

Daarnaast vindt de URaad het jammer dat in de vigerende visie Twents Onderwijs Model *weinig gesproken* wordt over *onderwijskwaliteit*. Hoewel u in verschillende overleggen heeft aangegeven dat het gaat over een visie op onderwijs en dus ook de kwaliteit van onderwijs, lijkt de focus in de vele schriftelijke versies van het plan vooral op de vorm van het onderwijs en op rendementen te liggen. Pas in uw laatste brief van 20 december jl. wordt kwaliteit van onderwijs expliciet genoemd. Dit terwijl hoge onderwijskwaliteit leidt tot hoge rendementen. Volgens de URaad had in het gehele traject vanaf het begin (nog) meer nadruk gelegd moeten zijn op een samenhangend inhoudelijk programma en kwaliteit van dat onderwijs.

Vorm past niet bij Palet opleidingen

Tot slot heeft de URaad ook ernstige *twijfels of* een dergelijk model (modulair projectonderwijs) *wel past* bij het *zeer brede palet aan opleidingen* dat de UT heeft. Een opleiding als Technische Natuurkunde is fundamenteel anders dan een opleiding Industrieel Ontwerpen, Bestuurskunde, Technische Geneeskunde of Psychologie. De URaad begrijpt uw standpunt dat juist door een eenduidig onderwijsmodel voor alle opleidingen veel winst in de ondersteuning is te behalen, juist door het eenvoudiger worden van de organisatie van het onderwijs. Desalniettemin is de URaad van mening dat een onderwijsmodel generiek opleggen aan al deze opleidingen ons inziens geen recht doet aan de eigenheid van de verschillende disciplines (bijv. context versus concept-gerichte opleidingen).

Een ander in overweging nemend komt de URaad tot **het volgende ongevraagd advies** om de onderstaande randvoorwaarden en vragen mee te nemen bij de ontwerpopdracht voor een nieuw onderwijsmodel.

Aanvullende randvoorwaarden en vragen

De bedenkingen zoals wij hierboven hebben aangegeven, monden uit in een set van aanvullende randvoorwaarden en vragen aan de ontwerpteams. De randvoorwaarden dienen ons inziens meegegeven te worden bij uw ontwerpeisen en aanvullende ontwerpopdracht. De vragen dienen door de ontwerpteams beantwoord te worden, zodat de URaad tot een goede afweging kan komen bij de uiteindelijke instemmingsvraag in mei/juni 2012.

Met klem adviseren wij u een **aantal vragen reeds eerder te beantwoorden**, uiterlijk **1 maart 2012**. De redenen hiervoor zijn als volgt: wanneer enkele vragen negatief beantwoord worden, kan reeds eerder besloten worden om het dan beoogde onderwijsmodel niet instellingsbreed in te voeren en wordt voorkomen dat de ontwerpteams onnodig extra tijd en energie spenderen aan de verdere ontwikkeling. Daarnaast is maart 2012 een deadline voor het aanleveren van verzoeken voor de nieuwe release van OSIRIS 2013, zodat per maart 2012 sowieso al een goed beeld moet zijn van hoe een nieuw onderwijsmodel er uit gaat zien en welke informatie daarvoor door de (OSIRIS)ondersteuning geleverd dient te worden. Wanneer belangrijke gegevens t.a.v. gewenste ondersteuning niet per maart 2012 bekend zijn, bestaat

UNIVERSITEIT TWENTE.

er een grote kans dat de nieuwe release van OSIRIS straks niet in staat is om een nieuw onderwijsmodel adequaat te ondersteunen, met alle gevolgen van dien voor zowel de dagelijkse praktijk van het onderwijs (+ ondersteuning) als de komende instellingsaccreditatie. Omdat de ontwerpteams ook tussentijds aan u zullen rapporteren, moet deze datum o.i. prima haalbaar zijn.

De **aanvullende voorwaarden die de UR stelt** bij het invoeren van een nieuw onderwijsmodel zijn als volgt:

- * het nieuwe onderwijsmodel moet een flexibel studietempo mogelijk maken (om studenten zoveel mogelijk te motiveren): zowel studenten die om erkende redenen tijdelijk of permanent niet voltijds kunnen studeren (door ziekte, handicap, topsport, activisme etc.) als studenten die meer dan nominaal kunnen studeren, worden bediend met het nieuwe model. In sommige gevallen zal dat individueel maatwerk zijn, in andere gevallen (zoals erkend niet voltijds kunnen studeren) moet er een structurele oplossing zijn;
- * de vernieuwde opleiding selecteert de studenten in het eerste semester op zowel interesse als geschiktheid voor de opleiding;
- * de opleiding heeft een adequate (zowel qua niveau als qua menskracht) studiebegeleiding, vooral in het eerste jaar;
- * begeleiding van bacheloropdrachten is zodanig geregeld dat studenten de opdracht binnen gestelde tijd kunnen afronden; uitloop alleen bij (hoge) uitzondering;
- * de opleidingsdirecteur krijgt voldoende bevoegdheden om de opleiding vorm te geven en ook (te laten) uitvoeren (= bevoegdheid t.a.v. budget, inzet en aansturing docenten, aansturing bijbehorende onderwijsondersteuning);
- * er zijn goede overgangsregelingen voor studenten die voor 2013 zijn begonnen met studeren: of zij kunnen gemakkelijk overstappen naar het nieuwe model of zij kunnen hun opleiding in de oude vorm afmaken.

Naast de gestelde voorwaarden heeft de URaad de volgende vragen, waarop hij graag **per opleiding** een **antwoord** ziet **per 1 maart 2012**.

- kan de opleiding herontworpen worden volgens het model in de bijlage, dat *alle doelstellingen* haalt en voldoet aan *alle randvoorwaarden* (zowel die door het CvB gegeven, als door de URaad aangevuld: *gelijke kwaliteit onderwijs, rendement min. 70 %, onderwijs 10 % goedkoper, zelfde aantal of meer studenten, minder of meer dan 100 % studeren ook mogelijk, selectie in 1^e semester, bacheloropdracht op tijd afgerond*)?

- betekent clustering van Nederlandstalige en Engelstalige opleidingen automatisch dat de gehele opleiding in het Engels wordt verzorgd? Wat betekent dit voor studenten die een Nederlandstalige opleiding willen volgen?

- *indien ja*,

- * welke ondersteuning vanuit S&O is nodig (bijv. OSIRIS), welke informatie wil de opleiding beschikbaar hebben om te sturen in de opleiding?
- * wat zijn de geschatte ontwikkelkosten en hoeveel fte op welk niveau is hiervoor beschikbaar?
- * met welke opleiding(en) kunnen er modules gedeeld worden? Hoeveel modules?

UNIVERSITEIT TWENTE.

- *indien nee:*

- * welke (combinatie van) eis(en) maakt dat dit niet kan voor de opleiding
- * welke doelstelling(en) kan niet gehaald worden /welke randvoorwaarde kan niet aan voldaan worden met het model? Waarom niet?
- * wat maakt dat het model niet past voor de opleiding
- * waar zit het knelpunt / de knelpunten
- * wat wil je wel overnemen uit het model
- * welke (combinatie van) zowel korte als langere termijn maatregelen kunnen wel genomen worden om de doelstellingen te halen

Daarnaast dienen, wanneer eerder gebleken is dat de ontwerpteams een goede invulling kunnen geven aan het onderwijsmodel, de volgende *vragen* beantwoord te worden bij het *definitieve instemmingsverzoek*:

- * hoe wordt er getoetst in de module: zowel de afronding van de hele module als de deeltaoetsen voor onderdelen van de module + onderlinge weging van deelresultaten + systematiek van onderling compenseren?
- * wie bepaalt de regeling omtrent compensatie en welke rol heeft de examencommissie hierin (aangezien de examencommissie uiteindelijk verantwoordelijk is voor het behaalde eindniveau)?
- * hoe wordt voorkomen dat een student meerdere keren een onvoldoende op dezelfde competentie compenseert (en zo die eindterm feitelijk niet haalt)
- * hoe is de herkansing van niet gehaalde deelonderdelen van een module geregeld? Is de herkansing tijdens de module zelf of tijdens de volgende module?
- * is er nog een schakelprogramma (pre-master) nodig? Indien ja, hoe wordt dat vormgegeven in blokken van 15 EC, gezien de grote diversiteit aan voorkennis en vooropleiding van de Master-instromers?

Met vriendelijke groet,
namens de Universiteitsraad,

drs. F.L. Lagendijk
voorzitter

Bijlage: overzicht opzet, doelen en randvoorwaarden bij nieuw onderwijsmodel UT

UNIVERSITEIT TWENTE.

Bijlage: overzicht opzet, doelen en randvoorwaarden bij nieuw onderwijsmodel UT volgens CvB

Het **nieuwe onderwijsmodel** volgens de plannen van het **CvB** bestaat uit:

- instellingsbreed invoeren van modulair projectonderwijs voor alle bachelors
- module is een eenheid van 15 EC (samenhangend onderwijs, thematisch georganiseerd)
- iedere module kent een (groot) projectonderdeel, nader in te vullen door de opleiding
- modules worden in 1 keer afgerond, kennen daarbij meerdere deeltaetsen die onderling gecompenseerd kunnen worden
- indien module niet gehaald is, dan dient de student de gehele module opnieuw te volgen
- zoveel mogelijk modules delen met andere opleidingen
- 3 O's en 'high tech, human touch' en 'ondernemende houding' zichtbaar en goed vormgeven in de opleiding
- nominaal studeren is de norm, 'meedoen is halen', veel uitdagender studieklimaat (40 uur inzet per week is de norm)
- eerste semester heeft een oriënterend, diagnosticerend en verwijzend karakter

Het nieuwe onderwijsmodel heeft de volgende **doelstellingen**:

- het studierendement instelling (= aantal Ba-diploma's) moet verhoogd naar minimaal 70 %
- 90 % van de herinschrijvers heeft in 4 jaar het bachelordiploma
- het aantal langstudeerders moet substantieel lager zijn
- studenten zijn sneller op de juiste plek (= blijven of HBO of andere opleiding)
- het model trekt substantieel meer studenten, om ons marktaandeel in Nederland te vergroten

Als **nevendoelestelling** heeft het model:

- onderwijsondersteuning moet eenvoudiger worden

Als **randvoorwaarden** zijn gegeven:

- onderwijs moet 10 % goedkoper worden dan huidige onderwijs, vooral te behalen door (veel) eenvoudigere onderwijsondersteuning
- kwaliteit van onderwijs blijft minimaal gelijk
- ontwikkelbudget per opleiding is maximaal kEuro 250